

EKİM AYINDA ERİVAN'DA: DİPLOMATİK GİRİŞİMLERE HİZMET ETMEYEN BİR KONFERANS

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

23-25 Ekim 2024 tarihlerinde Ermenistanın başkenti Erivanda, Ermeni Soykırımı Müze-Enstitüsü Vakfı (Edita Gzoyan) ve Fransa Poitiers Üniversitesi MIMMOC (Çağdaş Batı Dünyasında Anılar, Kimlikler, Ötekiler) Laboratuvarı (Julien Zarifian) tarafından (Armenian Genocide Museum-Institute Foundation (Edita Gzoyan)) ve the Laboratoire MIMMOC (Mémoires, Identités, Marginalités dans le Monde Occidental Contemporain) of the University of Poitiers, France (Julien Zarifian)) Ermeni Soykırımının Uluslararası Tanınması: On Yıllar Süren Bitmemiş Bir Mücadelenin Anıtsal, Siyasi ve Jeopolitik Kazanımları (The International Recognition of the Armenian Genocide: Memorial, Political, and Geopolitical Stakes of a Decades-Long Unfinished Struggle) başlıklı bir konferans düzenlenecektir.

Söz konusu konferans için oluşturulmuş çağrı metnine varmadan sadece başlık bile bölgedeki barış çabalarından çok uzak olduğunu göstermektedir.

Çağrı metninin içinde ise ilk anda iki husus dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi, Diaspora Ermenilerinin soykırımcı Osmanlı ve onun devamı Türkiyenin katlettiği Ermenilerin soyundan gelenler olarak değerlendirilmesidir. İkinci dikkat çeken husus, içeriği çarpıtılmış bilimsel ve akademik olduğu iddia edilen, gerçeklikle bağdaşmayan ifadelerin yer almasıdır. Gayet açık ki, bu ifadeler Ermeni iddialarının benimsenmesi ile konferansın çağrı metninde yer almaktadır. Her iki ifade de içerisinde yanlışlıklar barındırmaktadır.

Birinci ifadenin içinde üzerinde durulması gereken iki önemli husus vardır. Osmanlı Devletinin soykırım suçu ya da soykırım ifadesinden önce, ayrımcılıkla hareket ederek, Ermenileri hedef alan bir faaliyeti bulunmamaktadır. Bu iddianın dayandırıldığı belgeler hayal ürünüdür. Buna rağmen, çarpıtılmış belgelerin prestijli üniversitelerin yayınevlerinden çıktığı bilinmektedir. Orel ve Yuca bu konuyu ele alıp, açıklığa kavuşturduktan sonra soykırım propagandası faaliyetlerinde alt sıralarda yer alsa da, kendini güncellememiş, bağınaz soykırım çığırkanları tarafından tekrar öne çıkarılmaya çalışılmaktadır. Gündemden kopuk, dönemin şartlarını hesaba katamayacak kadar ezberlenen cümleleri tekrarlamaktan öteye gidemeyen kesimler, Türkiye Cumhuriyetinin Osmanlı Devletinin devamı olduğunu düşünecek kadar hayal aleminde yaşamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti yeni bir devlettir. Türkiye Cumhuriyeti bunu ifade ederken, Osmanlı

Devletin içinde bulunduğu savaş koşullarını ve Ermeni toplumunu yanlarına çekmek isteyen üçüncü tarafların olduğunu da bilmektedir. Bu kapsamda, Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu koşullar da hatırlanmalıdır. Aynı tarihlerde Çanakkale cephesinde verilen mücadeleye bakarak bile Batı tarafından hasta adam olarak ilan edilen Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu koşulları anlamak mümkündür.

Ermeni toplumunu yanlarına çekmek isteyen unsurlardan birincisi, Anadoludaki Protestan/Evangelist misyonerler, ikincisi de Doğu Anadolu için tehdit oluşturan Çarlık Rusyasıdır. Bugün Ermeni diasporasının bazı isimleri tarafından gururla arkalanan terör örgütlerinin kökenleri Ruslar tarafından silahlandırılan, gerektiğinde gözlerini kırpmadan kendi soydaşlarını dahi katleden Ermeni aşırı milliyetçi terör örgütlerinin faaliyetleri bugün kahramanlıkmiş gibi anlatılmaktadır. Bu çağrı metninde de propaganda faaliyetlerinde etkin araçları sayarlarken, sözde soykırım için inşa edilen anıtların yanı sıra, aslında terör örgütü olan ama silahlı grupların paramiliter şiddeti olarak ifade etmeyi tercih eden, onlarca Türk diplomatını arka arkaya katleden Ermenistanın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (ASALA) ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (JCAG) [daha sonra adı Ermeni Devrimci Ordusu (ARA) olarak değiştirildi] saldırıları haklı gösterilmeye çalışılmıştır.

Gerçeklikle bağdaşmayan yayınlar ve terör faaliyetleri sonucunda, soykırım iddialarının dünyada bazı ülkelerin parlamentoları tarafından kabul edildiği de çağrı metninde yer almaktadır. Burada özellikle bir sayı verilmemiştir. Sayıların tılsımına inanan ve gerçekte 1,5 milyon olmasa bile bunu dile getirmekten rahatsızlık duymayan Ermeni aşırı milliyetçi propaganda üreticileri, 31 olan parlamento sayısını az buldukları için söylememeyi tercih etmiştir. Onun yerine hangi ülkeler olduğunu söylemeyi tercih etmiştir. Hayalperest propaganda üreticileri, Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD), Almanyanın, Fransanın içinde olduğunu söyleyerek sanki Türkiyenin soykırım suçundan yargılanmakta olduğu izlenimi vermeyi amaçlamaktadır. Ancak bu büyük yanılgıya açıklık kazandırmak çok önemlidir. Gerçekte, dünya üzerinde kaç ülke parlamentosu kabul ederse etsin, hangi ülkelerin parlamentoları kabul ederse etsin, Türkiyenin bu şekilde suçlanmasının en kaba tabiriyle hayalcilikten öteye gitmeyeceğini belirtmek gerekir.

Söz konusu konferansın temel amacının, 1960'lardan itibaren uluslararası aktörlerin Ermeni iddialarının tanınması konusunda kendilerini nasıl ve neden konumlandıklarını ve ilgili pozisyonlarının zaman içinde nasıl ve neden değiştiğini incelemek olduğu belirtilmiştir. Temel somut hedeflerinin ise, Ermeni iddialarını tanıma (veya tanımayı reddetme) süreçlerini bir dizi hükümet, ulusal ve uluslararası paydaşlar ve yerel veya taşra düzeyindeki kurumlar arasında analiz etmek ve karşılaştırmak, böylece bazılarının ne zaman, neden ve nasıl tanıma lehine net tutumlar benimsediğini, diğerlerinin ise neden kararsız kaldığını anlamak olduğu görülmektedir. Türkiye ile diplomatik ilişkilerin ve jeopolitik angajmanın, bu süreçlerin yönlendirilmesinde genellikle önemli bir belirleyici olarak gösterildiği; bunun önemli bir faktör olmakla birlikte, genellikle son derece karmaşık olan ve çok sayıda paydaşın konuyla ilgili çıkarlarını dengeleyen tanıma süreçlerinin kendisini maskeleyememesi ya da gölgelememesi üzerinde durulmuştur. Konferansı düzenleyenlerin kimler olduğuna yine bakılacak olursa, Ermeni Soykırımı Müzesi ve Fransız Poitiers Üniversitesi olduğu görülmektedir. Türkiye ile Ermenistan arasındaki diplomatik süreç iki ülkenin karar alıcılarının tartışabileceği bir husus olup,

diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi ya da edilememesi yalnız bahsi geçen iki devleti ilgilendirmektedir. Bir enstitü ya da coğrafyada yer almayan başka bir ülke içindeki bir üniversite elbette bu konuyu inceleyebilir. Bildiride ifade edildiği gibi diplomatik ilişkilerin karmaşık bir husus olduğu görüşü Ermenistanın bölgedeki konumu için dezavantaj yaratabilecek bir ifadedir. Zira iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulması Ermenistan için fayda sağlayacak bir girişim olabilecektir.

Söz konusu konferans anlaşıldığı üzere önyargılar temeli üzerine inşa edilmiş bir girişimdir. Düşünce özgürlüğünün öneminin daha da fazla arttığı coğrafyamızda gözden kaçırılmaması gereken bir husus vardır, o da düşünce özgürlüğü ile asılsız iddialar ve hukuk dışı suçlamalar arasındaki ince çizgidir. Bugün Türkiyenin karşı karşıya kaldığı sorun, gerçeklikten kopuk savunmaların gün geçtikçe çok sık bir şekilde ifade edilmesi ve söz konusu iddialara ciddi uluslararası kurumların dahi alet edilmesidir. Gerçeklikten uzak bu iddialar ne kadar fazla tekrarlanırsa zihinler gerçekte olmayan şeyleri olmuş gibi algılamaya başlar. Bu da propaganda faaliyetlerinin en temel kuralıdır. Benzer iddiaların saygın kuruluşların güvenilirliğini zedelemesi ise anlık bir gaflet ile ilgilidir. Erivanda düzenlenmesi planlanan söz konusu konferans tam da böyle bir çerçeveye oturmaktadır. Türkiye ile Ermenistan arasındaki normalleşme sürecinin gündemde olduğu günümüzde bu ve benzer konferanslar, bölgede barış ve istikrar inşasına gayet açıktır ki engel oluşturmaktadır.

*Görsel: <http://www.genocide-museum.am/eng/30.03.24.php>

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "EKİM AYINDA ERİVAN'DA: DİPLOMATİK GİRİŞİMLERE HİZMET ETMEYEN BİR KONFERANS." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 35. Ağustos 27. Erişim Haziran 19, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/EKIM-AYINDA-ERIVAN-DA-DIPLOMATIK-GIRISIMLERE-HIZMET-ETMEYEN-BIR-KONFERANS>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

